

**ГРАДЪТ И ЗВЕЗДИТЕ
ПЕСНИТЕ НА ДАЛЕЧНАТА ЗЕМЯ**

Посетете <http://www.clarkefoundation.org>, за да разберете как се почита наследството на сър Артър Кларк в наши дни.

The City and the Stars © Rocket Publishing Company Ltd., 1956

The Songs of Distant Earth © Rocket Publishing Company Ltd., 1986

© Любомир Николов, *превод от английски*

© Румяна Танева, *превод от английски*

© Исмаил Инджеоглу, *художник на корицата*

© Сиела Норма АД

София • 2016

ISBN: 978-954-28-2145-8

А Р Т Ъ Р К Л А Р К

ГРАДЪТ И ЗВЕЗДИТЕ

ПРЕВОД ОТ АНГЛИЙСКИ: ЛЮБОМИР НИКОЛОВ

ПЕСНИТЕ НА ДАЛЕЧНАТА ЗЕМЯ

ПРЕВОД ОТ АНГЛИЙСКИ: РУМЯНА ТАНЕВА

 ciela

СЪДЪРЖАНИЕ

ГРАДЪТ И ЗВЕЗДИТЕ	7
ПЕСНИТЕ НА ДАЛЕЧНАТА ЗЕМЯ.....	269
I. ТАЛАСА	273
1. На брега на Тарна	273
2. Невидимата неутрална.....	276
3. Съветът	278
4. Токсин.....	283
5. Нощен излет	285
II. „МАГЕЛАН“	295
6. В орбита	295
7. Последните господари на Земята	300
8. Спомен за изгубената любима.....	305
9. Пътят към хиперпространството	308
III. ЮЖНИЯТ ОСТРОВ	312
10. Срещата.....	312
11. Делегацията	316
12. Наследство	324
13. Извънредни обстоятелства	327
14. Мириса	329
15. Тера нова	333
16. Тържества	335
17. Верижни команди	341
18. Кумар.....	345
19. Прекрасната Поли.....	346
20. Идилия	355
IV. КРАКАН.....	362
21. Академията	362
22. Кракан.....	372
23. Леденият блок.....	378
24. Информационното хранилище	381
25. Скорпионът.....	388
26. Вдигане на „снежинка“	393
27. Огледало на миналото.....	397
28. Подводната гора.....	401
29. Сабърът	405
30. Рожбата на Кракан	407

V. СИНДРОМЪТ „БАУНТИ“	414
31. Петицията.....	414
32. В болницата.....	417
33. Приливи и отливи.....	420
34. Информационната мрежа.....	421
35. Възстановяване	424
36. Килиманджаро.....	426
37. In vino veritas.....	428
38. Дебати.....	431
39. Леопард в снега.....	439
40. Конфронтация.....	441
41. Среднощен разговор.....	445
42. Оцелелият.....	447
43. Разпит	451
VI. ПОДВОДНАТА ГОРА.....	458
44. Шпиониращото кълбо	458
45. Стръвта	460
46. Каквито и да са боговете... ..	464
VII. КАКТО ИСКРИТЕ ИЗЛИТАТ НАГОРЕ.....	470
47. Полет.....	470
48. Решението.....	476
49. Огън на рифа.....	479
VIII. ПЕСНИТЕ НА ДАЛЕЧНАТА ЗЕМЯ.....	482
50. Леденият щит	482
51. Реликвата	484
52. Песните на далечната Земя	485
53. Златната маска.....	489
54. Прощално слово	497
55. Раздялата.....	498
56. Под водната повърхност	502
IX. СЕЙГЪН-2.....	504
57. Гласовете на времето.....	504
ХРОНОЛОГИЯ.....	505
БИБЛИОГРАФСКИ БЕЛЕЖКИ.....	507

**Градът
и
звездите**

Като искряща скъпоценност лежеше градът върху гърдата на пустинята. Някога в него бяха кипели промени и преобразования, но днес дори Времето го заобикаляше. Нощ и ден прелитаха над лицето на пустинята, ала над улиците на Диаспар цареше вечно пладнe и никога не падаше мрак. Дългите зимни нощи смразяваха сетната влага в разредения въздух на Земята, ръсеха скреж из пустошта, а градът не сещаше ни жегата, ни студ. Той нямаше връзка с външния свят – сам за себе си беше вселена.

Хората и преди бяха строили градове, но никога подобни на него. Едни от тях изтрайваха векове, други – хилядолетия, докато Времето изтрие дори имената им. Единствен Диаспар се надсмиваше над Вечността, защитил себе си и всичко в своя скют от бавното изтощение на епохите, от ударите на разрушата и язвите на ръждата.

Градът бе издигнат, сетне земните океани изчезнаха, пустинята обхвана цялата планета. Ветрове и дъждове стриваха на прах последните планини, а светът бе твърде изморен, за да роди нови. Диаспар нехаеше – дори цялата Земя да рухнеше, той пак би защитил децата на своите създатели, пак би ги носил, тях и техните съкровища, по тихата река на времето.

Те бяха забравили много, но не знаеха това. Приспособяваха се към своето обкръжение също тъй съвършено, както и то към тях, защото бяха създадени заедно с него. Другото, отвъд стените на града, не ги засягаше, за него нямаше място в мислите им. Диаспар бе всичко на света, всичко, което желаеха, всичко, което можеха да си представят. Не мислеха дори, че някога Човек е овладял звездите.

И все пак понякога древните митове изплуваха от забравата и те тръпнеха в неясен смут, припомняйки си легендите за Империята, за дните, когато Диаспар бил млад и черпел жизнени сокове от търговията с безброй слънца. Не желаеха да върнат изгубеното, защото бяха доволни от своята вечна есен. Славата на Империята лежеше далеч назад. Нека си остане там, защото те помнеха как е дошъл нейният край и космически студ пронизваше костите им, щом помислеха за Завоевателите.

Сетне те се завръщаха към живота и уюта на града, към дългия златен век с почти изгубено начало и още по-далечен край. Други хора бяха мечтали за този век, но единствени те живееха в него.

Те обитаваха един и същ град, крачеха по едни и същи вълшебни дълготрайни улици, а навън бавно се изнизваха един милиард години.

I

Бяха изгубили много часове, докато се изтръгнат от Пещерата на Белите червеи. Дори сега не знаеха дали не ги преследват някои от бледите чудовища... а енергията в оръжията им привършваше.

Светецата стрела, техният загадъчен водач през лабиринтите на Кристалната планина, продължаваше своя полет напред, сякаш ги подканваше да побързат. Нямаха друг избор, освен да я следват, макар че можеше да ги води към още по-страшни опасности, както неведнъж преди.

Алвин се обърна да види дали другите не са изостанали. Най-близо бе Алистра със сферата от студена негаснеща светлина, която им беше разкрила толкова ужаси и красоти, от както започна приключението. Мътните бели лъчи огряваха тесния коридор, искряха по гладките стени; докато в сферата имаше енергия, те щяха да различават пътя си и всички видими опасности по него. Но Алвин знаеше твърде добре, че видимите опасности не са най-страшното в тези пещери.

Подир Алистра, прегърбени под тежестта на прожекторите, идваха Нарилиан и Флоранус. За миг Алвин се учуди – защото прожектори бяха толкова тежки, когато без никакъв труд можеха да се сдобият с гравитационни неутрализатори. Той винаги мислеше за подобни неща, даже сред най-отчаяните приключения. Когато тия мисли прелитаха през ума му, тъканта на реалността сякаш потръпваше за миг и иззад осезаемия свят надзърташе друга, напълно различна вселена...

Коридорът завършваше с глуха стена. Нима стрелата отново ги мамеше? Не, още преди да приближат, стената започна

да се разсипва на прах. От скалата изникна въртящо се метално копие, което бързо се разширяваше в огромен свредел. Алвин и другарите му отстъпиха, изчаквайки машината да си пробие път към пещерата. С оглушително скърцане на метал по камък – то сигурно щеше да отекне до най-далечните кътчета на Планината и да разбуди всичките ѝ кошмарни изчадия – подземният всъдеход срути стената и спря край тях. Масивният люк се отвори и отвори изникна Калистрон с викове да побързат. („Защо Калистрон? – учуди се Алвин. – Какво търси той тук?“) Миг по-късно всички бяха в безопасност и като се люшна напред, машината започна своя път през земните недра.

Приключението привършваше. Както винаги скоро щяха да си бъдат у дома и всички чудеса, ужаси и вълнения щяха да останат зад гърба им. Чувстваха се уморени и доволни.

По наклона на пода Алвин разбра, че всъдеходът се спуска надолу. Калистрон навярно си знаеше работата – водеше ги към вкъщи. И все пак жалко...

– Калистрон – изрече той внезапно, – да се вдигнем нагоре, а? Никой не знае как всъщност изглежда Кристалната планина. Чудесно ще е да излезем нейде на склона, да видим небето и равнината наоколо. Достатъчно пълзяхме долу.

Още докато изричаше тия думи, нещо му подсказа, че греша. Алистра глухо изпищя, вътрешността на всъдехода затрептя като гледана през вода и отвъд металните стени, които го обкръжаваха, Алвин отново зърна другата вселена. Двата свята сякаш се бореха, надделяваше ту единият, ту другият. Сетне изведнъж всичко свърши. Нещо изпраща, раздра се – и сънят отмина. Алвин отново бе в Диаспар, в добре познатата стая, увиснал една-две стъпки над пода. Гравитационното поле го предпазваше от грубия допир на материята.

Паметта му се завръщаше. Това бе реалното... и той точно знаеше какво ще стане след малко.

Алистра се появи първа. Изглеждаше по-скоро смутена, отколкото обидена, защото много обичаше Алвин.

– О, Алвин! – изхленчи тя откъм стената, където бе изникнала. – Толкова вълнуващо приключение беше! Защо трябваше да го проваляш?

– Съжалявам. Не исках... просто ми хрумна, че идеята не е лоша...

Прекъсна го едновременната поява на Калистрон и Флоранус.

– Слушай, Алвин – започна Калистрон, – за трети път прекъсваш сагата. Вчера наруши връзката, когато пожела да се изкатериш извън Долината на пъстрите дъги. А предния ден обърка всичко, като опита да стигнеш до Началото на пътеката на времето, която изследвахме. Ако не щеш да спазваш правилата, пътувай сам.

Кръвно обиден, той изчезна заедно с Флоранус. Нарилиан изобщо не се появи – навярно и на него му бе дошло до гуша. Оставаше само образът на Алистра, печално загледана към Алвин.

Той изключи гравитационното поле, изправи се и прекрачи към масата, която бе материализирал. Вместо желаното ястие върху нея се появи фруктиера с екзотични плодове – от смущение мислите му се разсейваха. Не искаше да признае грешката си, затова избра един безобиден на вид плод и предпазливо го засмука.

– Е – запита най-сетне Алистра, – какво ще правиш сега?

– Не зависи от волята ми – отвърна той с лека досада. – Мисля, че правилата са глупави. Пък и как да ги помня, когато съм в сагата? Просто правя това, което ми изглежда естествено. А ти не искаше ли да погледнеш планината?

Очите на Алистра се разшириха от ужас.

– Та това значи да изляза навън! – задавено прошепна тя.

Алвин знаеше, че е безсмислено да спори. Тази бариера го делеше от всички други и можеше да го обрече на вечно разочарование. Той непрестанно искаше да излезе навън, както навъе, така и в сънищата си. Ала за народа на Диаспар „навън“ означаваше непоносим кошмар. Никога не говореха за това,

ако можеха да го избегнат – те беше нечисто и зло. Защо? Дори Джесерак, неговият настойник, не искаше да обясни защо.

Алистра все още се взираше в него с озадачени, но нежни очи.

– Ти си нещастен, Алвин – каза тя. – В Диаспар никой не трябва да е нещастен. Да дойда ли да побъбрим?

Алвин неучтиво поклати глава. Знаеше какво ще излезе от това, а за момента предпочиташе да остане сам. Двойно разочарована, Алистра изчезна.

В този град, населен с десет милиона човешки същества, помисли Алвин, нямаше нито едно, с което да поговориш истински. Еристон и Етания го обичаха посвоему, но сега, към края на опеката си, те бяха доволни, че го оставят сам да изгради свои собствени забавления и живот. През последните години, когато отклонението му от шаблона се проявяваше все по-ярко, той често усещаше обидата на родителите си. Не от него – това навярно би приел и би се опълчил срещу подобно отношение, – а просто от лошия късмет тъкмо те да бъдат избрани сред милионите граждани да го посрещнат преди двадесет години, когато излизаше от Дома на сътворението.

Двадесет години. Припомняше си първия миг и първите думи, които някога бе чул: „Добре дошъл, Алвин, аз съм Еристон, избран за твой баща. А това е Етания, твоята майка“. Гогава думите не значеха нищо, но умът му ги бе съхранил с безупречна точност. Спомни си как погледна надолу, към тялото си; сега то бе израснало с един-два инча, но си оставаше почти същото, както в момента на раждането. Той беше дошъл на бял свят почти възрастен и ако се изключеше ръстът, щеше да остане непроменен дори след хиляда години, докато дойдеше времето да си иде.

Отвъд този пръв спомен нямаше нищо. Може би някой ден нищото отново щеше да го погълне, но тази мисъл бе прекалено далечна, за да го развълнува.

Умът му пак се връщаше към загадката на неговото раждане. За Алвин нямаше нищо странно в това, че силите и енер-

гите, които материализираха всичко в ежедневието, са могли в даден момент да създадат и него. Не, в това нямаше загадка. Тайната, която не бе разрешил досега и която никой не му обясняваше, се криеше в неговата единственост.

Единствен. Звучеше странно, печално – и наистина бе така. Когато го наричаха с тази дума – а то ставаше често, ако не предполагаха, че слуша, – тя като че придобиваше зловещи нотки, застрашаващи нещо повече от личното му щастие.

Родителите, настойникът, всички познати опитваха да го предпазят от истината, сякаш се грижеха да съхранят невинността на дългото му детство. Но скоро измамата щеше да свърши – след няколко дни той ставаше пълноправен гражданин на Диаспар и нищо, което желаше да знае, не би могло да остане скрито.

Защо например не се приспособяваше към сагите? Сред хилядите забавления в града те бяха най-популярните. В сагата човек беше не просто пасивен наблюдател, както в недосяланите забавления от първобитните епохи, които Алвин изпробваше понякога. Напротив, ставаше активен участник и запазваше – или му се струваше, че запазва – пълна свобода на волята. Събитията и сцените, изходен материал за приключенията, бяха предварително подготвени от отдавна забравени артисти, но действието се запазваше достатъчно гъвкаво, за да допуска безконечни вариации. Сам или с приятели, човек можеше да влезе в тези призрачни светове, търсейки изчезнали от Диаспар вълнения, и докато траеше сънят, никой не би го различил от реалността. Всъщност кой можеше да е сигурен, че самият Диаспар не е сън?

Едва ли някой би успял да изчерпи всички саги, измислени и записани откакто съществуваше градът. С безкрайно разнообразие и изтънченост те разиграваха цялата гама от емоции. Някои от тях – популярни сред най-младите – бяха елементарни приказки за приключения и открития. Други просто изследваха различните психологически състояния, а трети чрез

упражнения по логика и математика доставяха най-префинени наслаждения на по-претенциозните умове.

Но макар по всяка вероятност да задоволяваха другарите му, у Алвин сагите оставяха чувство за нещо недовършено. Защото сред всичката им пъстрота и възбуда, сред смяната на места и теми нещо липсваше.

В действителност, реши той, сагите не водеха до никъде. Вечно ги стягаха толкова тесни рамки! Къде бяха волните равнини, хълмистите ландшафти, за които копнееше душата му? И най-вече нямаше и помен от оная необятност, където древните наяве са творили своите подвизи – светлата пустош сред звездите и планетите. Същата странна боязън, владееща всички граждани на Диаспар, бе заразила и творците на сагите. Даже техните измамни приключения трябваше да се разиграват в едно измислено „вътре“, в подземни пещери или сред кичести долчинки, обкръжени от планини, които да закриват света.

Имаше само едно обяснение. Неиде далече в миналото, може би още преди изграждането на Диаспар, някакво събитие не само бе унищожило любопитството и амбицията у Човека, но и го бе прогонило от звездите, за да се сгуши в нищожния закътан свят на последния град върху Земята. Отрекъл се от Вселената, той се бе завърнал в изкуствената утроба на Диаспар. Пламенната неизтощима страст, повела го някога към мъгливите острови на Галактиката, бе загинала безвъзвратно. От безброй векове нито един кораб не бе навлязъл в Слънчевата система; може би там, сред звездите, човешките потомци все още градяха империи и рушаха слънца – Земята не знаеше и не искаше да знае.

Земята. Но не Алвин.